

Со калемење до поквалитетно производство

Пишува: дипл. агр. инж. Стојан Глигоров

И покрај добрите сорти и семенски материјал, калемењето е задолжително во случаи кога кореновиот систем на некои растенија (особено оние сорти кои се висококвалитетни и барани на пазарот) е многу чувствителен на разни неповолни фактори во почвата во која се одгледува културата. Коренот на растението кое се користи како подлога е повеќе подложен на штетните организми и на другите негативни влијанија во почвата.

Калемењето претставува еден од начините на вегетативно размножување кај растенијата. Со калемење по вештачки пат се спојуваат два дела од исти или од различни видови на растенија. Современото земјоделство, покрај останатите активности, базира и на неколку основни дејности: реунизација, специјализација (која има низа предности, како и недостатоци, на пример: плодоредот којшто не се применува, т.е. монокултура, потоа окрупнувањето на насадите и, на крајот, образованието на производителите и фармерите, односно едукација).

Доколку не се применува плодоредот, доаѓа до зголемување на популацијата на штетните организми, болести кај растенијата, штетни инсекти, нематоиди и разна плевелна флора, а уништувањето е многу тешко и се врши по природен пат или примена на плодоред, по физички пат со користење на високи температури или по хемиски пат со пестициди. Ваквите третмани за сузбивање на болестите и штетниците се многу долготрајни и скапи. Но, доколку растенијата мора да се одгледуваат во плодоред како монокултура, со калемењето може да се постигне попрофитабилно производство.

И покрај добрите сорти и семенски материјал, калемењето е задолжително во случаи кога кореновиот систем на некои растенија (особено оние сорти кои се висококвалитетни и барани на пазарот) е многу чувствителен на разни неповолни фактори во почвата во која се одгледува културата. Коренот на растението кое се користи како подлога е повеќе подложен на штетните ор-

ганизми и на другите негативни влијанија во почвата.

Во почетокот, калемењето се вршело поради намалување на појавите од фузариум, вертицилиозно венење, бактериоза и нематоиди. Денес калемењето се врши поради осетливоста на растението на ниски температури, солени почви за поголема способност на коренот за користење на вода и хранливи материји од почвата, продолжување на плодносењето и низа други предности.

По калемењето, делот од растението што се наоѓа во почвата на кој се врши калемење се нарекува подлога, делот кој се калема на подлогата се нарекува калем (питомка). Калемењето е помошен начин за размножување на растенијата бидејќи генеративното размножување (со семе) е далеку позначајно.

Кај нас калемењето многу слабо се применува, освен кај одредени култури, но тоа е познато уште од 1920 година. Први со калемење започнале Јапонците, а по нив и Корејците, со калемење на лубеница на разни тикви.

Изборот на подлоги зависи од многу фактори. На пример, ако краставицата се одгледува за рано производство во затворен простор додека почвата е ладна, таа се калема на обична тиква, но ако се одгледува во текот на целото лето, се калема на друга подлога како што е Sintozowa (меѓувидов хибрид). Иако кај нас калемењето (освен кај бостанот) сè уште нема земено голем замав, во понатамошниот период ќе заземе видно место во земјоделското производство бидејќи ќе стане неопходно во текот на производството, а и поради тоа што растенијата сè повеќе се одгледуваат во затворени и заштитени простории, што значи на исто место но без примена на плодоред. Денес во нашите лаборатории најмногу пристигнуваат примероци заболени од вертицилиум, фузариум, нематоиди. Процесот на нивното уништување е долготраен, а хемиското и физичкото уништување е многу скапо, што значи дека преостанува калемењето како една од мерките за надминување на дел од проблемите настанати во текот на производството.

Денес, особено во азиските земји, редовно се врши калемење на лубеница (*Citrillus lanatus*) главно на тиква (*Lagenaria lanatus*) или на хибрид настанат со вкрстување на *Cucurbita maxima* x *Cucurbita moschata*, ориентална диња (*Cucumis melo var.makuwa*). Како подлога поотпорна на нематоиди кај краставицата се користи *Sycios angulatus* L., кај доматот (*Lycopersicon esculentum*), кај модар патлиџан (*Solanum melongena*) која е отпорна на бактериози и вирози. Методот на калемењето на растенијата ќе го образложиме во некои од следните прилози на списанието.

